

TYUTOR HAMKORLIGINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH

Murodova Sarvigul Rahim qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tyutor hamkorligini amalga oshirishning bosqichlari va usullari muhokama etilgan. Tyutor – talaba va o’qituvchi o’rtasidagi bog’lovchi vosita hisoblanadi. Muvaffaqiyatli dars jarayoni bosqichlari ta’limning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Diagnostik va motivatsion, loyihalash, amalga oshirish, analitik bosqich, trening, tarbiyaviy tadbir usullari haqida keng yoritilgan. Tyutorlik kasbining ahamiyati borasida fikrlar keltirilgan.

Kalit so’zlar: Kognitiv, shaxs, tyutor, diagnostik, motivatsion, analitik, trening, tadbir, usul, bosqich, universitet, loyiha

EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF TUTOR COOPERATION

Abstract:

This article discusses the stages and methods of implementing a tutor collaboration. A tutor is a means of communication between a student and a teacher. The stages of a successful learning process serve to increase the effectiveness of education. Diagnostic and motivational, design, implementation, analytical phase, training, educational activities are widely covered. Opinions are given on the importance of the tutoring profession.

Keywords: Cognitive, personality, tutor, diagnostic, motivational, analytical, training, event, method, stage, university, project

KIRISH

Tyutor — talabalarning shaxsiy rivojlanishiga, universitet, respublika va xalqaro miqyosdagi tanlov va olimpiadalarda munosib ishtirok etishiga, shuningdek, ularning bo’sh vaqtlarini mazmunli o’tkazishiga ko’maklashuvchi inson bo’lib, u yigit-qizlarni kasbga yo’naltirish, Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash, turli ilmiy to’garaklarga

jalb etish hamda muammo va kamchiliklarini o'rganib, ularga atroflicha yechim topish bilan shug'ullanadi.

Tyutorlarning asosiy maqsadi — ta'lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda universitet va talabalar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, talabalarning universitet hayoti va ta'lim jarayoniga moslashishiga ko'maklashish, ularga uslubiy, ijtimoiy va psixologik yordam ko'rsatish va talabalarda tanlagan kasbiga muhabbatni oshirishdir. Shu bilan birga ular yigit-qizlarning dars mashg'ulotlarini muntazam tahlil qilib boradi va sifatini oshiradi, ularning darsdan bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazishini ta'minlaydi hamda ijtimoiy ahvolidan doimiy xabardor bo'lib turadi.

Tyutor o'qituvchi va o'quvchi munosabatini bog'lovchi murabbiy ekan, u talaba va o'quvchilar bilan o'zaro ishonch, mehr-oqibat, ham psixologik ham pedagogik tomondan yaqin bo'la olishi kerak. Chunki barcha o'quvchilar ham murabbiyga qanday muammolari bor, oilaviy sharoiti qanday, qaysi holat uni bezovta qiladi, bu haqida ma'lumot bera olmasligi mumkin. Bu talabaning muammoli vaziyatlarda tyutorga ichki xissiyotlarini ochib berishga imkon yaratadi. Demak, tyutor qanday qilib talaba bilan muvaffaqiyatli munosabat o'rnatishi mumkin? Keling buni muvaffaqiyatli faoliyatini ko'rib chiqamiz. Tyutor hamkorligining asosiy bosqichlari:

Diagnostik va motivatsion bosqich. Ushbu bosqichda tyutorning o'z guruhi bilan birinchi uchrashuvi bo'lib o'tadi. Tyutor haqiqatda o'zining kognitiv qiziqishini o'qituvchiga taqdim etadi, o'zi haqida, uning qiziqish tarixi haqida gapiradi. Tyutor talabaning birlamchi ta'limga bo'lgan talabini, uning qiziqishlari, moyilligini aniqlaydi, ushbu qiziqishning ahamiyatini va ushbu yo'nalishdagi birgalikdagi ish istiqbollari ko'rsatadi. Bu talabaning rejalari va orzu qilingan kelajak imidjiga aniqlik kiritadi. Bunda turli xil metodlardan foydalaniladi:

- so'roq;
- test;
- suhbatlar;

-tyutorning e'lon qilingan mavzu bo'yicha dastlabki bilim miqdorini aniqlash, qiziqish.

Tyutor hamkorligining ushbu boshlang'ich bosqichida, ayniqsa, "ijobiy muhit", psixologik qulaylik holatini yaratish juda muhimdir, bu esa o'quvchining tyutor bilan o'zaro munosabatiga kirishiga, hamkorlikni davom ettirishga tayyorligiga yordam beradi. Umuman olganda, ushbu bosqichdagi ish birinchi navbatda o'qituvchining keyingi ta'lim faoliyati uchun motivatsiyasini rivojlantirish va rag'batlantirishga qaratilgan.

Loyihalash bosqichi. - kelgusi ishning dizayni. Ular o'qituvchi va talaba tomonidan keyingi birgalikda tahlil qilish uchun mo'ljallangan materiallarni to'playdi. Ushbu bosqichda o'qituvchi, birinchi navbatda, talabaga kognitiv qiziqishning "xaritasi" ni tuzishda yordam beradi, maslahatlar beradi va bo'lajak loyiha mavzusini toraytirish yoki kengaytirish bilan bog'liq savollarni shakllantirishda zarur yordam beradi. Bu yerda tyutorning asosiy vazifalari mustaqillik va faollikni qo'llab-quvvatlashdir.

Amalga oshirish bosqichi. Ushbu bosqichda tyutor haqiqiy informatsiya yig'ish(loyiha, o'rganish)ni amalga oshiradi va keyin o'zi olgan ushbu qidiruv natijalarini (loyiha, o'rganish) taqdim etadi. Taqdimot turli yo'llar bilan tashkil etilishi mumkin:

- o'quv mashg'uloti davomida qisqa og'zaki taqdimot;
- sinf soati yoki darsida taqdimot (tyutor dars yoki dars soati mavzusi doirasida tyutorning nutqi yoki qisqa xabari bilan sinf rahbari yoki fan o'qituvchisi bilan oldindan kelishib olishi mumkin);
- o'quv tadqiqot va loyihalash ishlarining yakuniy maktab konferentsiyasida maxsus tashkil etilgan taqdimot;
- ijodiy festival va boshqalar.

Analitik bosqich. Ushbu bosqichda taqdimot natijalari bo'yicha tyutor maslahati tashkil etiladi, unda tyutorning ish natijalari taqdim etiladi. Ma'ruza davomida yuzaga kelgan qiyinchiliklar tahlil qilinadi, har bir ma'ruzachi bo'yicha tinglovchilardan fikr-mulohazalarni olish uchun guruhli mulohaza yuritiladi. Iloji

bo'lsa, individual shaxs va agar talaba xohlasa, spektaklning o'zi videoyozuvini guruh muhokamasini tashkil qiladi (tyutor talaba bilan birgalikda muvaffaqiyatli chiqish mezonlarini oldindan ishlab chiqadi). Analitik bosqich kelajakdagi ishni rejalashtirish, mavzu tanlashda istaklarni, materialning tabiati, guruh yoki individual ish va undagi rolni aniqlash bilan yakunlanadi. Shunday qilib, umuman olganda, analitik (refleksiv) bosqich tarbiyachining o'zi bosib o'tgan yo'lini, bu bosqichda erishilgan natijalarini tarbiyachi yordamida aks ettirishga qaratilgan. Bu bosqich adekvat o'zini-o'zi hurmat qilish, o'z xatti-harakatlarini ham, boshqalarning usullarini ham tahlil qilish, o'zida va boshqalarda sodir bo'layotgan o'zgarishlarni tushunish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi

Tyutor hamkorligining muvaffaqiyatli bo'lishida quyidagi usullardan foydalaniladi:

Trening. So'nggi paytlarda treninglar o'qituvchilar va tyutorlar tomonidan tyutor hamkorligini tashkil etishning eng samarali shakllaridan biri sifatida tobora ko'proq foydalanilmoqda. Mashg'ulot jarayonida zarur ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish nafaqat ularni eslab qolish, balki mashg'ulot jarayonida darhol amaliyotda bevosita foydalanishni ham o'z ichiga oladi. Treningning asosi, qoida tariqasida, treningning har bir ishtirokchisini rivojlantirishga qaratilgan guruhli o'zaro hamkorlikdir.

Tarbiyaviy tadbir. Ta'lim faoliyatidan farqli o'laroq, o'quvchilarga tyutor hamkorligining ushbu shakli ta'lim motivatsiyasini rivojlantirish, individual ta'lim dasturlari, loyihalar va tadqiqotlarni yaratish va amalga oshirishga qaratilgan. Bular: tabiatga ekskursiyalar, ekspeditsiyalar, dala tadqiqotlari, tajribalar, laboratoriya ustaxonalari va boshqalar bo'lishi mumkin. Ta'lim tadbiri turli xil faoliyat turlari va turli ishtirokchilarni o'z ichiga oladi: unda talabalarning o'zidan tashqari, boshqa qiziqarli, jozibali, muvaffaqiyatli odamlar ("rahbarlar", "mualliflar", "mutaxassislar" va boshqalar) ishtirok etadilar. Tadbirlar tyutorni tyutorga bog'lash va tyutorning "o'qituvchi" ("maslahatchi", "rahbar") lavozimiga o'tish imkoniyatini beradi. Tyutor hamkorligi usullariga quyidagilar kiradi:

- amaliyotga yo'naltirilgan faoliyat usullari;
- muammoli ta'lim usullari (muammoli vaziyatlarni yechish, ishni o'qitish uslubi);

- loyihalash usullari (IEP, loyihaga muvofiq ishlab chiqish va himoya qilish).

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, tyutorlik hamkorligini amalga oshirishning muvaffaqiyatli bo'lishi ta'lim samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Sababi, talabaning moddiy va ma'naviy, psixologik va pedagogik, ijtimoiy va shaxsiy holatlari jamiyatga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Agar talaba va o'quvchi hayotida ma'lum bir muammo yoki kamchilik kuzatilsa, bundan habardor bo'lish tyutorning vazifalari sirasiga kiradi. Bu jihatlar insonning atrofidagi tabiiy jarayonlar ekan, ular inson faoliyatiga o'z ta'sirini ko'rsatmay qolmaydi. Shunday ekan, tyutorlik kasbini egallashda mas'uliyatli yondashish zarurligini xis qilishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

SamDCHTI Axborot xizmati @samdchtijamoasi

Javlon Vafojev “Tyutor — talaba uchun ko‘makchi”

Kovaleva T. M. va boshqalar Kasb “TYUTOR”. - M. : MPGU, 2012. - S. 134-136.

Kovaleva T. M. va boshqalar. “TYUTOR” kasbi. - M. : MPGU, 2012. - S. 96-97.

Kovaleva T. M. va boshqalar. “TYUTOR” kasbi. - M. : MPGU, 2012. - S. 136-138.

Google.uz

Google.uz perevodchik

